

IMDK 2024

Koleszár Klaudia

Témavezető: Radák Eszter

Az 'internet bohócai' mint expresszív portrék

Jelen munkáim témája a cukizmus mint jelenség körbejárása a kortárs művészetben és a giccsel való játék, mindezek kivitelezése klasszikus és expresszionista festészeti megoldásokkal.

A giccsel mint jelenséggel már a XX. század elején foglalkoznak művészetelméleti szövegek. Clement Greenberg a kultúra egy formájának tartja, ám mint egy párhuzamos univerzum, ez egy külön réteggént húzódik meg a magaskultúra buborékvilága alatt. A giccsre példának hozza leginkább a ponyvairodalmat, az akkoriban még mindig létező akadémista és alexandrista hagyományokból kiinduló már az avangárdhoz képest akkor is elavultnak számító figurális képeket, a képregényeket, a musicaleket. Greenberg szerint mindenben is megtalálható, pusztító, veszélyes anyag ez, mivel könnyű neki elcsábulni. Körülbelül 20-30 évre rá ez a határvonal magas és alacsony kultúra között kezd sokkal kevésbé éles lenni, kezdenek elvékonyodni a magaskultúra buborékjának falai, sokkal inkább ereszti át az egyéb kulturális termékek és jelenségek összetevőit, esszenciáit. A pop art mozgalom kifejezetten a kultúripar által legyártott termékeket használja fel a művészetben, Roy Lichtenstein például a már említett akkoriban széles tömegek által fogyasztott képregények kockáit tette a galériák falaira, Andy Warhol pedig nyomdai technikával készített az akkori amerikai fogyasztói társadalom kritikájának számító Marilyn Monroe vagy Coca Colás sorozatait.

A giccs magasművészetbe emelésének következő mérföldkövének Jeff Koons munkásságát, azon belül is a lufikutyákról készült sorozatát tartom. A művész felismerte, hogy a marketing/biznisz szemlélet ugyanúgy érvényes a képzőművészetben mint a tömeggyártott termékek eladásában. Ő a warholi buisness artnak a következő szintje; nemcsak a giccs tárgyat állítja ki galéria fehér falai közé, hanem szinte mint egy brand, a személye és neve köré épít egyfajta kultuszt. Nála már a kézművesség sem hátráltató tényező; tisztán csak a galéria kontextusába emeléssel teremti meg a művészet illúzióját.

Jelen képeim ötletének legközelebbi nagy elődjének viszont Takashi Murakamit tartom, aki amellet hogy beemelte a Japánban folklórnak számító kultúrát, a mangát a galériákba, azóta munkásságával van egy törekvése a képző és iparművészet, a populáris és tömeggyártott kulturális termékek rétegeinek teljes összemosására. Az ő műtárgyai, pont a japán kultúra behozásával rántotta be egyúttal a magasművészetbe a kawaii, azaz cuki esztétikáját. A kawaii fogalma nem korlátozódik csak a mangára, Japánban ezt a fogalmat bármilyen gyermek-szerű, nagy csillogó szemű, testarányihoz képest nagy és kerek fejű, kicsi pufi testű figurára alkalmazzák. Ez az esztétika az

ottani kultúrában szinte mindent eláraszt, megjelenik a cuki füzet rajzokon, a rajzfilmekben mint pl a Hello Kitty, de még az elektromos autók aránya is ezen gestaltok és összhatások alapján készülnek. Ez az általa teremtett trendhullám végigsöpört a képzőművészetben, több kortárs alkotó is ezt meglovagolva lett sikeres, például Bozó Szabolcs. Bírálói ennek a jelenségnek hangsúlyozzák a tűnékeny mivoltát, a kiüresedését, a művészet által okozott mély és extázisszerű élmény hiányát.

A kawaii egyik külön kategóriája Japánban a macskára is kiterjed, a hagyományos keleti kultúrában több helyen is megjelenik például a Maneki-neko, azaz szerencsét hozó integető macska ábrázolása. A macska emellett a közösségi média által ünnepeelt celeb, a 2000-es évek videómegosztó oldalainak bohóca és sztárja, a mémkultúra egyik főszereplője.

Ez a négy munkám több alapból is merít inspirációt. A fentebb kifejtett kawaii és giccs elemek felhasználása mellett leginkább az engem érdeklő festészeti problémákkal szerettem volna foglalkozni. A technika megválasztásával ezen jelenségekhez is egy furcsa kettősséget akartam létrehozni: egy tűnékeny trendet vagy hájpot a klasszikus olaj vászon anyagokkal, kézművességgel. Érdekeltek miképpen lehet a fotót, mely eleve egy síkot képez lencséken keresztül egy háromdimenziós látványból, hogyan lehetne torzításokkal még inkább kilapítani, majd újra egy furcsa terességet adni. A térélményt klasszikus eszközökkel, például árnyékolás és anyagszerűség imitálásával szeretném elérni, az élénk és pasztellszínű gesztusokkal melyeket pasztózusan viszek fel a vászonra szintén merítetek a klasszikus eszközhasználatból, pl Rembrandt vagy Lucian Freud anyagkezeléséből, de sokkal inkább célom volt az absztrakt expresszionisták, például Jackson Pollocknak vagy Antoni Tápiesnek festékfétisét beemelni. A giccs és kawaii elemek leginkább a felnagyított szemeknél, a kihangsúlyozott csúcsfényeknél és kontúroknál, szinte firka vagy gyerekrajzszerű szivecskékkal és szivárványokkal szerettem volna elérni. Érdekeltek emellett a digitális grafika, az ott megjelenő trendi elemek, például az átmenetek vagy rétegekkel való kollázsolásnak megoldásai, a pszichedelikus képi világ.

Ahhoz képest hogy sokkal inkább mint jelenség választottam a macskákat mint téma, mégis értelmezhetőek valamiért mint expresszív portrék. Az állatok eltorzult arckifejezése vagy dekonstruált teste erős kontrasztja a cuki elemeknek, a kicsúcsosodó formavilág ellentétben áll a kawaii esztétikában megszokott lekerekítésekkel. Az internet bohócai meggyötört arccal kitekintenek a befogadóra. Testük folyik és olvad, megnyúlik, tömörül, vagy épp kimerevedik. Egyéniségként vannak kezelve és megfestve, a torzítások ellenére próbáltam karakterjegyeiket megtartani, mind küllemükben mind vélt jellemükben. Például az IMG_1306 (nagyon eredeti) című képen Bandi, a modell, egy intellektuális, de hippokratészi értelemben melankolikus jellemű állat,

akinek antiszociális viselkedése és szorongó kötődési stílusa megnehezíti a mindennapi életben való kapcsolódásait. Az egykori mókusvadász kalandor életet élő András az örökbefogadás és férfiasságától megfosztása után szépen lassan mostohaszülei elkényeztetett pici fiává vált, még úgy is, hogy azóta már idősödő Bandi bácsi. Meglebbentette a fogyasztói társadalom kényelmének kétes fuvallata, azóta csak miskolci kúriája ablakából tekint le a világra és a fán játszó mókusokra, akiket már nem kell ügyes technikával és maffiamódszerekkel eltenni láb alól ha életben akar maradni. Viszont ezzel együtt nosztalgiázik hajdani sikeres önmagáról, legtöbbször diszkomfort érzés neki szülei és idegenek jelenléte és nyunyorgatása, frusztrálja, hogy ezt a kényelmes életet végül bájaival és nem a készségeivel érte el.

Ezzel a csodálatos történettel és jellemrajzzal szerettem volna hangsúlyozni az elkészült cicák individuumként való kezelését. A többi állattal is találkoztam személyesen, a torzításokkal igyekszem ezen fantáziáknak megfelelő hangsúlyokat tenni. Az arcok ezáltal kissé karikatúraszerűek, vagy akár a mangákból átvett eltúlzott érzelmeket ábrázolnak.

A megszemélyesítés ellenére végül a képeket matricaszerűen kontúrokkal újra a síkba teszem. A vastagon felvitt ecsetvonások is sokkal inkább dekoratív jelleget adnak a képnek a végére. Ezzel a gesztussal is mintha újra kiüresíteném a témát, ami eddig is eleve csak egy kiürült, tűnékeny lufi volt, ami véleményem szerint idővel ki fog pukkadni, mint a cukizmus körüli felfújtnépszerűség.

Bibliográfia

Bolz, Norbert: A marketing mint művészet. Mit tanulhatunk Jeff Koonstól

Kulka, Tomás: Giccs és Művészet, *MMA Kiadó Nonprofit Kft*, 2020

Ngai, Sienna: Documents of Contemporary Art: The Cute, *MIT Press*, 2022